

Голові разової спеціалізованої
вченої ради
в Національному університеті
«Одеська політехніка»
доктору економічних наук,
професору Балану О.С.

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, доктора економічних наук, професора, професорки кафедри публічного управління та адміністрування Національного університету «Одеська політехніка» Гусаріної Наталії Вікторівни на дисертацію Стахова Арсенія Юрійовича «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 073 – Менеджмент.

1. Актуальність теми дисертації

У сучасному світі, з його постійно зростаючими торговельними об'ємами та зростаючою інтеграцією економік, морський транспорт відіграє ключову роль у забезпеченні ефективного функціонування міжнародної торгівлі. Глобалізація вимагає швидкого та надійного перевезення товарів, а також забезпечує потік іноземної валюти, необхідної для стабільності економіки. В цьому контексті морський транспорт стає стратегічно важливим елементом національної економічної політики, забезпечуючи конкурентоспроможність та відтіснення національних інтересів на міжнародному ринку.

Проте, в умовах інтенсивної конкуренції і складних геополітичних умов, ефективне функціонування морського транспорту стає викликом. Розвиток судноплавних компаній та торгових портів потребує стратегічного підходу до управління, а також вдосконалення процесів та інфраструктури для досягнення високої ефективності. Тому актуальною стає проблема створення нових судноплавних компаній та їх інтеграція у міжнародні логістичні ланцюги.

З метою забезпечення успішної експлуатації та конкурентоспроможності нових підприємств морського транспорту, важливо розробляти ефективні стратегії управління та впроваджувати інноваційні підходи до розвитку. Це

вимагає ретельного аналізу ринкових умов, розробки дієвих стратегій позиціонування та впровадження сталих методів управління. Тільки таким чином можна забезпечити не лише успішну діяльність нових компаній, а й підтримку національних стратегічних цілей у міжнародному масштабі.

Саме тому *тема наукового дослідження, спрямованого на розробку методичних підходів щодо управління розвитком судноплавних компаній за принципом системної безпеки, є актуальною та доцільною.*

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» базуються на застосуванні комплексу загальнонаукових методів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи базуються на вивченні та застосуванні автором результатів сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових досліджень, монографій, наукових статей, матеріалів наукових конференцій з відповідної проблематики, результатів власних досліджень. Обґрунтованість результатів роботи підтверджує використання сукупності методів дослідження – економічного та системного аналізу, алгебраїчного аналізу; методів менеджменту в економічних процесах, узагальнення та систематизації; логічного методу, сервісів Microsoft Excel.

Мета дослідження полягає в розробленні та обґрунтуванні теоретико-методичного забезпечення управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі за критеріями стійкого ефективного позиціонування в структурі глобального ринку морської торгівлі за принципами системної безпеки. В свою чергу, для досягнення мети у роботі здобувачем були логічно поставлені та вирішені *сім завдань*:

– виокремлення напрямків оптимізації економічного становища підприємств морського транспорту, а також стійкості позиціонування судноплавних компаній в системі світової морської торгівлі з метою їх подальшого розвитку та формування симетрії ринку морської торгівлі;

– визначення та обґрунтування можливих асиметричних відхилень показників міжнародних вантажопотоків на глобальному рівні з урахуванням чинників, що впливають на стан морської транспортної торгівлі, морської транспортної індустрії країни та судноплавних компаній;

– розроблення методичних підходів щодо вибору оптимальних параметрів експлуатації суден з мінімізацією подальших витрат та розвитку судноплавних компаній у системі морської транспортної індустрії;

– висвітлення управлінських проблем морегосподарського комплексу України за стандартами збалансованості та симетрії та обґрунтування тенденції асиметричності показників глобальних транспортних перевезень з урахуванням чинників світової морської торгівлі та економічного становища країн;

– систематизування основних факторів розвитку морського транспортного потенціалу країни при дотриманні основних методів антикризового управління та обґрунтування впливу факторів симетричності та асиметрії на основні завдання управління судноплавними компаніями;

– розроблення моделі управлінських рішень з розвитку судноплавних компаній України та обґрунтування її основних напрямків, де враховуються екстернальні загрози та відображається пріоритетність дотримання системної безпеки;

– розроблення комплексних методичних рекомендацій щодо вибору дієвих методичних інструментів, виходячи з поставленої цілі «горизонту розвитку» морського транспортного потенціалу судноплавних компаній країни в необхідності ресурсного забезпечення та уникнення асиметричних відхилень.

Структура роботи логічна, а її зміст відповідає назві теми дисертаційної роботи. Поставлені завдання та інші елементи авторської новизни свідчать про відповідність роботи «науковій формулі» дисертації, а висновки засвідчують доцільність дослідження.

3. Основні наукові результати дисертації

Основними науковими результатами, отриманими автором, які розкривають сутність та підтверджують доцільність дисертаційної роботи, можна виділити наступні розробки:

1. Сформована модель прийняття управлінських рішень щодо розвитку судноплавних компаній України, яка враховує нові особливості міжнародних економічних відносин на макроекономічних та мікроекономічних підходах та містить оцінку екстернальних загроз, де пріоритетним стає дотримання системної безпеки;

2. Удосконалено методичні підходи щодо вибору управлінських інструментів розвитку морського транспортного потенціалу країни при обмеженості ресурсів та кризових явищ, відмінностями яких стають:

а) комплексність методичних рекомендацій щодо вибору дієвих методичних інструментів, виходячи з поставленої цілі «горизонту розвитку» морського транспортного потенціалу судноплавних компаній країни в необхідності ресурсного забезпечення та уникнення асиметричних відхилень;

б) оцінювання симетрії та асиметричності перспективного стану «горизонту розвитку» морської торгівлі;

3. Удосконалено напрямки оптимізації економічного становища підприємств морського транспорту в системі світової морської торгівлі, відмінність яких відокремлюється у:

а) визнанні стійкості позиціонування судноплавних компаній пріоритетним напрямком управління їх розвитком за критеріями зовнішніх обмежень симетрії позиціонування;

б) врахуванні асиметричних відхилень різноманітних макроекономічних показників;

4. Удосконалено теоретико-методичні засади вибору відповідних параметрів суден з метою розвитку судноплавних компаній та мінімізації їх витрат у системі морської транспортної індустрії, відмінність яких полягає в оцінці результатів розвитку та подальшої стійкості позиціонування

судноплавних компаній, а також враховують симетричність показників ефективності в системі управління економічним становищем морських держав в конкурентному середовищі;

4. Достовірність результатів, повнота відображення висновків і пропозицій дисертації в опублікованих автором роботах.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані у дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечується:

– достатньо значним обсягом наукових джерел (203 найменування), що мають зв'язок прямо чи опосередковано до теми дисертації;

– використанням новітніх положень науки, праць вітчизняних та зарубіжних вчених, фахівців-практиків, пов'язаних з темою дисертації: управління розвитком судноплавних компаній, з урахуванням менеджерського підходу до управління, безпечності розвитку та симетрії позиціонування.

– використанням значного масиву інформації – нормативно-правових актів, даних Державної служби статистики України; відкритих джерел (аналітичних оглядів, монографій, дисертацій, наукових статей, офіційних веб-сайтів, матеріалів наукових конференцій та інших публікацій); звітів підприємств морського транспорту та результатів власних досліджень.

Висновки дисертації та елементи наукової новизни у повній мірі та з достатньою аргументованістю відображає 8 наукових праць, з яких враховуються данні 4 статей у фахових виданнях, 4 – у матеріалах і тезах конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 3,65 д.а., з яких 3,61 д.а. належать особисто автору.

Вимоги щодо обсягу та якості публікацій у наукових виданнях є виконаними. Автор особисто отримав наукові результати, які представлені у дисертаційній роботі. Ці результати відображають основні висновки та розкривають доцільність дослідження. Кількість, обсяг та якість наукових праць надають автору право на публічний захист дисертації.

5. Практичне значення результатів дослідження

Отримані результати дисертаційної роботи мають практичне значення у вигляді розробки комплексу методичних рекомендацій. Розроблені рекомендації спрямовані на здійснення ефективного управління судноплавними компаніями країни, при врахуванні глобального стану ринку морської торгівлі. Різноманітні методичні підходи та рекомендації були відображені як окремі схематичні моделі. Вони відображають інструментарій управління ризиками та екстернальними загрозами; враховують можливі проблеми, включаючи проблему обмеженості ресурсів та будь-які кризові явища, а також відображають основні чинники, що сприяють асиметричності розвитку судноплавних компаній.

Окремі пропозиції здобувача при вирішенні конкретних інвестиційної діяльності впроваджені у судноплавній компанії «УкрТрансМарін». Отримані результати досліджень використовуються у наукових дослідженнях та навчальному процесі Національного університету «Одеська політехніка». Усе зазначене підтверджено відповідними документами.

6. Академічна доброчесність

Порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі Стахова Арсенія Юрійовича на тему «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» не було виявлено. Не виявлено жодних порушень академічної чесності також у публікаціях автора.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. На сторінці 95 автором зазначається, що «... особлива форма уникнення асиметрії розвитку морської торгівлі за умов симетрії спеціалізації демонструє поступову зміну темпів зростання енергоресурсів» Але далі автор не оцінює вимоги ІМО до оптимізації стану екологічного середовища.
2. Внаслідок обґрунтування рисунку 2.3 «Динаміка змінності

суднобудівних замовлень, за типами суден» не було конкретизовано причини коливання фрахтових ставок в період зазначених подій.

3. Фактично не розкрито тезу «відсутність системних інституціональних підходів позбавляє змогу при часткових рішеннях вивести з кризового стану найважливіші підрозділи морської індустрії» на сторінці 132. Необхідно пояснити, що саме автор мав на увазі.
4. На сторінці 143 при розгляді втрати вантажопотоку від блокування морських портів (рис 2.8) не розкрито характер участі флоту національного прапору.
5. Автор стверджує на сторінці 180 «крім внутрішніх та зовнішніх обмежень необхідно враховувати стимулювання підприємницької діяльності...» на нашу думку автор концентрує увагу на термінах внутрішньо зовнішньо обмеженнях і намагається створити новий комплекс обмежень.
6. При розгляді формування позитивного платіжного балансу (формула 3.7) автор не розкриває методи розрахунку коефіцієнту відрахування фінансових ресурсів для кредитування розвитку підсистем морської транспортної індустрії.

Наведені зауваження є дискусійними, такими, що не зменшують рівень наукової новизни дисертації.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Стахова Арсенія Юрійовича на тему «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» є самостійною науковою працею, яка виконана на достатньо високому науковому рівні. Результати та висновки, представлені у дисертації, мають наукову новизну та важливе практичне значення для ефективного управління діяльністю судноплавних компаній. Аспекти дисертаційної роботи, включаючи зміст, результати та висновки, презентовано чітко та обґрунтовано. Якість аргументації є належною. Факт впровадження результатів дослідження Стахова

Арсенія Юрійовича підтверджено відповідними документами, які додаються до дисертації. Публікації здобувача відображають основні положення дисертації. Порухень академічної доброчесності у роботі не виявлено.

Здобувач виявив належний рівень виконання поставленого наукового завдання та добре володіє методологією наукової діяльності.

З урахуванням зазначеного можна стверджувати, що дисертаційна робота Стахова Арсенія Юрійовича на тему «Управління діяльністю судноплавних компаній в умовах асиметрії ринку морської торгівлі» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 із подальшими змінами, внесеними Постановами Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 року та №502 від 19.05.2023 року.

Таким чином, автор дисертаційної роботи – Стахов Арсеній Юрійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 073 – Менеджмент.

Офіційний рецензент:

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Національного університету
«Одеська політехніка»

Наталія ГУСАРИНА